

הזוג המופלא

ג'ון קאסאבטס הטום במקצת מכל מה שקרה לו סביב סרטו החדש גלוריה. הוא האיש שכל חברי-סרטים מכובדת ראתה בו את הרעל ההורס קופות; האיש שהת-עקש מאז ומתמיד לעשות סרטים רק לפי טעמו האישי ולפי שיטותיו הפרטיות; האיש שוויתר על ממון ובילבד שלא להי-כנע לתכתיבים (הפעמים המועטות שבהן ניסה להתפשר הסתיימו במריבות ובסיכ-סוכים); נמצא לפתע ברשימת רבייה-מכר בארצות-הברית, ועוד בסרט שהופק על-ידי חברת סרטים גדולה — קולומביה! חברה שכלל איננה מוסד פילטרופי אלא גוף הדואג מאוד לכלכל את עסקיו על הצד הטוב ביותר. היום לא זו בלבד שגלוריה מופיע בקביעות מזה כמה חודשים ברשימת שוברי-הקופות הגדולים ביותר בארצות-הברית, אלא שיש סיכוי סביר שהסרט יהיה מועמד אפילו לכמה פרסי אוסקר. וכל זה דווקא בסרט שקאסאבטס לא היה להוט במיוחד לביימו.

הכל מכירים בארצות-הברית את ג'ון קאסאבטס. כשהיה שחקן צעיר, לפני כ-25 שנה, היו ססברו כי הוא עתיד לרשת את ג'יימס דין ואף ניסו למצוא לו תפקיד דים בהתאם. אלא שלבחרו הצעיר והמרדן היו רעיונות אחרים. מאז עשה יחד עם כיתת תלמידים, שלמדו אצלו מישחק, סרט בשם צללים, קיבלו שאיפתו כיוון ברור. כאשר הופיע בסרטים היה זה כדי להשיג את הכסף הדרוש לו על מנת להפיק את תוכניותיו הפרטיות. זאת משום שהסתבר לו, עד מהרה, שמה שהוא שואף לעשות על הבד אינו הולם את כללי המיסחר הקולנועי המקובל, ושקשה מאוד למצוא מישהו שיממן אותו.

צמד מזוהר. עוד בימים שבהם היה שחקן שאפתני וצעיר, הכיר בחורה בלונדינית תמורה ונאה מאוד, שחקנית צעירה ומבטיחה שזכתה לביקורות נלהבות אחרי שהופיעה במחזה של פאדי שייבסקי בחצות הליל. שמה של אותה צעירה ג'ינה רולנדס. השניים מצאו שפה משותפת ונישאו, ומאז הם מהווים אחד הצמדים המזוהרים ביותר של הוליווד. שמש אינו מופיע בטורי הרכילות, ומילחמתם להשיג תפקידים מובחרים כימעט ואינה קיימת. כל זאת משום שהם סומכים זה על זה. הוא מאמין בה שחקנית אידיאלית והיא משוכנעת שאין במאי שישרת את כשרו-נותיה טוב יותר, וכך, גוף מלוושה ילדים משותפים, יש לה צמד גם שישנה סרטים משותפים, ואם לשפוט לפי הסרטים הללו, נראה שהשניים צדקו כאשר בחרו בדרכם. קאסאבטס הוא במאי שכל שחקן מאחל לעצמו. בסרטיו הוא חותר להגיע לאמת העמוקה ביותר, וכדי לאותר אותה הוא אינו מזיז את עדשת המצלמה מן השחקן.

ג'ינה רולנדס בתפקיד גלוריה סוונסון, עם ג'ון אראמס בתנאי שהיא תשחק

עדות אלפי מטרים של סרט ומתלבט ועובר משברים נפשיים בכל פעם שהוא צריך לקצר או לוותר על רגע כלשהו מן הרגעים שצילם, הפכו כבר לאחר האגדות הקבועות של עולם הסרטים האמריקאי. דמויות חיות. בשיטות אלה הצליח קאסאבטס להוציא מתחת ידיו סדרה של סרטים אישיים מאוד, כימעט סרטי-מחנת לפי תנאי ההפקה שלהם. סרטים כמו בעלים, פנים, מיני ומוסקוביץ ואשה תחת השפעה, המספקים מצד אחד חוויה דרמאטית בלתי-רגילה לצופה, ההולך לקולנוע כדי לחפש דמויות חיות, אמיתיות ומרגי שות, ומצד שני עייפות מכבידה על כל מי שהולך לקולנוע כדי לחוות בסיפורים מרתקים ומתפתחים בקצב מסחרר.

למולו הרב יש לקאסאבטס כמה חברים טובים, כמו פיטר פאלק או בן גאזאר, שחקנים ברוכי-כשרונות המוכנים להשי-תף בסרטיו ללא תמורה, רק מפני ש-

עד שזה אינו משיר את כל קליפותיו היצוניות וחושף עצמו טוטאלית. הסיפור, הבימוי, תנועות המצלמה, התאורה — הכל משועבד לשחקנים. הם העיקר בסרטיו, ורק באמצעותם עוברת האמת של קאסא-בטס מן התסריט אל הצופה. אם כי כל מילה הנאמרת בסרטיו כתובה ומחושבת מראש, ואין אילתורים, הרי הכתיבה הסופית נעשית בשיתוף עם השחקנים. זאת כדי לאפשר להם לבחור לעצמם את צורת ההתבטאות הנוחה להם, ואת צורת ההת-נהגות שבה יריגשו את התפקיד בדרך הטבעית ביותר.

את אותו הדבר אפשר לומר גם על שאר אנשי הצוות, כאשר צלם אינו חש בנוח בצילום סצנה, ואינו מסתדר בעיקוב אחרי השחקנים, מחליף אותו המפיק, סם שאו (שגם הוא צלם) או קאסאבטס בעצמו (שצילם לא מעט בעבר). ובאשר לעריכה — הסיפורים על קאסאבטס המסתגר עם

החוויה מבחינתם אינה קטנה מן החוויה של קאסאבטס עצמו, כפי שהתוודה פעם פיטר פאלק (קולומבו) באחד הראיונות. מעל לכל יש לקאסאבטס מזל שנשא לאשה את ג'ינה רולנדס, אחת השחקניות המד-הימות ביותר של הבד האמריקאי, היכולה לרשום לזכותה את מיבצע המישחק המר-שים ביותר של העשור האחרון בארצות-הברית, הופעתה באשה תחת השפעה. בכל סרטיו, לפחות באלה שהונח לו לעשות כרצונו (היו כמה, בתחילת חי-קאריירה, כמו יד מחתו, שהיו "סרטי הזמנה"). פנה קאסאבטס אל העולם הר-פנימי של האמריקאי הממוצע. הוא ניסה לחדור לתוכו ולחשוף את התיסכולים, המועקה והמשברים הרוחניים מתחת ל-מינהגים השיגרתיים הממוסדים של חי-חברת, לכן היתה כבר מערכת ציפיות מוכנה לכל סרט חדש משלו, מעריציו המסירו עליו שבחים, מבקריו, ובמיוחד אותם תיאורטיקאים של העריכה הדינמית והמהירה, השמיצוהו מחדש. הוא נאלץ להתמודד עם בעיות הפצה, ולהסתפק ב-תהילה תחת כסף (אשה תחת השפעה היה היוצא מן הכלל היחיד שהרוויח, להפתעת כולם, סכומים נכבדים).

בשורה טובה. יום אחד, כאשר ישב בבית עם רעייתו, פנתה היא אליו ושאלה מדוע לא יכתוב פעם סרט על ילדים. יש לו שלושה ילדים, והוא צריך להכיר היטב את הנושא. כבדרך מיקרה, כששוחח אחרי כמה ימים עם אחד ממנהלי חברות הסרטים בהוליווד, הופתע לשמוע מפיו כי אילו היו מציעים לו תסריט על ילדים, היה מממן אותו. קאסאבטס הלך הביתה, ניגש לכתוב תסריט על ילדים ומשטיים, התכוון לשלוח אותו לאותו מנהל, אלא שבינתיים פוטר האיש ממשרתו. תחת זאת הובא התסריט לסוכנו של השחקן-במאי, לסוכן נמטר שקאסאבטס רוצה שישתתף, ג'ינה, חופיע בתפקיד הראשי, אבל שאין לו שום דרישות לביים, מכיוון שאין זה בדיוק הנושא המתאים לו.

אחרי זמן-מה הגיע טלפון מן הסוכן: "יש לי בשורה טובה ובשורה רעה למסור לכם. חברת קולומביה מעוניינת בתסריט ורוצה את ג'ינה לתפקיד הראשי. אבל היא דורשת שאתה תביים." קאסאבטס המומם, שהיה רגיל עד כה לשמוע שחברות סרטים דורשות שהוא ישחק אבל לא יביים, קיבל את ההצעה ברגשות מעורבים. אבל תוך כדי עבודה הלכו ההסתייגויות ופגו, אולי משום שכל שיתוף פעולה מיקצועי עם רעייתו הופך אירוע בפני עצמו.

מארלון בראנדו ילך בשדות

היום בין 15 ל-20 אלף דולר, וזאת מבלי לקחת בחשבון את ההוצאה הדרושה להד-פסת הקול על הסרט. שמיר טוען שמספר זה מוגזם והמחיר לא יעלה על 10 אלפים דולר, גם אם מניחים שהוא צודק (וזאת הנחה בלתי-מוכחת בינתיים). הרי ההוצאה הכוללת של מפיקי הסרטים, גם אם לא ייבאו יותר מ-200 סרטים לשנה, היא כ-160 מיליון לירות, לפי שער הדולר היום. כל מי שעוקב אחרי הנעשה, יודע שענף הקולנוע נמצא ממילא בקשיים גד-לים עקב הירידה המתמדת במספר הצו-פים. אם ייאלצו את בעלי הסרטים להכין פסיקול בעברית, הם יבחרו, כמובן, רק את המוצרים ההמוניים ביותר, שהשוק שלהם מובטח מראש, ויעלו בצורה דראס-טית את מחיר הכרטיס, כדי לפצות עצמם על ההוצאה, ומי יסבל? האזרח, ויחד עימו המדד וערך הלירה. אבל מה אלה לעומת האידיאלים הנאצלים של שמיר? ובאשר לטלוויזיה, המצב קשה עוד יותר. גם אם לא תצטרך להכין מדי יום יותר משעה וחצי של גירסות עבריות לסרטים ורים, תהיה ההוצאה השנתית הנוספת שתוטל על רשות-השידור כרבע מיליארד לירות, הממשלה מתפטרת משום שאין לה כסף לשלם למורים, אבל חברי-הכנסת שמיר משוכנע שימצאו הקרנות הדרושות למימון השיגוען הלאומי הפרטי שלו.

לשמוע את מארלון בראנדו מדבר עברית. מחיר האידיאל. כדאי לדבר קצת על כלכלה, הערכת אולפניה-הקלטה למחיר שתתבע הכנת גירסה עברית לסרט נעה

ח"כ משה שמיר התחיה שתמית את הקולנוע

חבריה-הכנסת משה שמיר מודאג נמצא מן המצב. הוא יודע שישראל אמצת במשבר פוליטי, לכלי וחברתי קשה, אבל להבדיל מכל שאר המדינאים, המרימים ידיים בחוסר-ישע, לחבריה-הכנסת שמיר יש פתרון, והוא כבר הביאו לכנסת, בצורת הצעת-חוק — חוק הלשון העברית.

הסעיף המבריק והגאוני ביותר בחוק הזה הוא סעיף 9, המדבר על כך שכל סרט שיוצג בישראל, בבית-קולנוע או ב-טלוויזיה, ידבר עברית. פירוש הדבר: יהיה צורך להקליט מחדש את פסיקול הסרט, באופן מיוחד למען הפצתו בישראל.

ומדוע? משום שרק כך תונחל השפה העברית להמונים היושבים בציון, ולא הם פשוט יירדו מן הארץ ויילכו לראות את הסרטים בארץ המקור שלהם.

אפשר, כמובן, לבוא ולטעון שהנוק הי אמנותי שייגרם כתוצאה מאיסוסם של הסרטים לעברית הוא בל ישוער. כל מי שקרוב במקצת לאמנות הכתיבה או הי מישחק, יודע עד כמה חשוב לשמור על הדיאלוג בצורתו המקורית, ואיזה עוול גורמים לשחקן כאשר נוטלים ממנו את קולו. אלא שחבריה-הכנסת שמיר אינו יכול לתת דעתו על עניינים שבאמנות בשעות קשות אלה, כאשר צרכי האומה תובעים